

УДК 76.021+74.01/.09+097

ДИЗАЙН КНИГИ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСІЯ ЛИТВИНА У КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

ПАВЛУНЬ Василь

Рівненський державний гуманітарний університет, Україна
pavlunvasil@gmail.com

Охарактеризовано образні і формотворчі особливості дизайн-книжкових проєктів рівненського дизайнера О. Литвина (нар. 1965 р.) у контексті розвитку українського графічного дизайну 1990–2010-х рр. Аргументовано, що формування завершеної дизайн-книжкової концепції майстра припало на кінець 1990-х рр., а найбільш цікаві творчі рішення – на 2009–2013 рр. Диференційовано і проаналізовано дві основні групи дизайн-книжкових робіт О. Литвина: асоціативні, зі стилізованими історичними шрифтами, образно виразною колористикою, цитуванням артефактів культур минулих епох й сформовані на ґрунті постмодерністської естетичної парадигми, з фрагментацією і колажуванням зображень, контрастом витончених дрібномасштабних шрифтів і великих, незаповнених білих площин.

Ключові слова: український графічний дизайн, дизайн книги, творчість О. Литвина.

ВСТУП

Локалізований на межі образотворчості і проєктності, графічний дизайн України увібрав національні культурні традиції і новітні технічні здобутки, зазнав запізнілої синхронізованої рецепції модерністського і постмодерністського досвіду і самовизначення у світовому художньо-проєктному просторі зламу століть. Ознакою формування традицій вітчизняного графічного дизайну став розвиток регіональних дизайнерських осередків та виокремлення в їх середовищі яскравих творчих постатей – із впізнаваним стилем й значним доробком оригінальних робіт.

Помітне місце у графічному дизайні на західноукраїнських теренах посіла творчість голови правління Рівненської обласної організації Спілки дизайнерів України (з 2002 р.) Олексія Костянтиновича Литвина (нар. 1965 р.) – автора логотипів, емблем, оформлення інтер'єрів, самобутніх дизайнерських книжкових проєктів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є характеристика образних і формотворчих особливостей та еволюції творчості О. Литвина в ділянці дизайну книжкової продукції у контексті розвитку українського графічного дизайну 1990-х – 2010-х рр.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Початки роботи О. Литвина у книжковому дизайн-проекуванні сягають злам 1980–1990-х рр. – часу легалізації поняття «дизайн» в українському культурному просторі та інтенсивної рецепції традицій і форм. Першим досвідом художника у дизайні книги став довідник «Православ'я на Рівненщині» (1991, Рівне, видавництво «Азалія», укладач Г. Бухало), із вмілим застосуванням тематично стилізованих шрифтів, народної орнаментики, низкою графічних робіт.

Образно-художня концепція дизайн-книжкових проєктів О. Литвина, остаточно сформована наприкінці 1990-х рр., віддзеркалила синхронізовані у вітчизняному графічному проектуванні модерністську урівноваженість композицій з чітким зв'язком між елементами та постмодерністське динамічне взаємоузгодження знаків, фрагментацію зображень, образно-формотворчу значущість тла. Особливість книги як текстуально-візуальної цілісності зумовила семантичну ємність, емоційну забарвленість, художню насиченість, історично-культурну асоціативність проєктів; актуалізувала завдання дизайну щодо формування світогляду, національної ідентичності, естетичних смаків споживачів.

Поєднання різнорідних традицій та їх вдумливе авторське прочитання зумовило диференціацію у доробку О. Литвина кількох груп дизайн-книжкових робіт. До першої належать асоціативні, засновані на історично-культурних ремінісценціях твори з упізнаваними стилізованими історичними шрифтами, образно навантаженою колористикою, цитуванням і колажуванням артефактів минулих епох. Так, у збірнику матеріалів і досліджень «Етнокультура Волинського Полісся. Чорнобильська трагедія. Зарічненський район» (Рівне, 1998) порубіжність квітня 1986 року відтворено у геометричному членуванні палітурки із дзеркальними чорним шрифтом на зеленкувато-жовтому і зеленкувато-жовтим – на чорному тлі. Алогічність та ірреальність події увиразнено заміною розети знаком радіоактивного забруднення у традиційному орнаменті народних сорочок.

Актуалізація змістів національної культури притаманна дизайн-проєкту трилогії знаного рівненського літератора, видавця, краєзнавця Є. Шморгуна (2011, 2012, 2013) – одному з кращих у доробку О. Литвина. Так, єдність минувшини і сучасності, сакрального і профанного, наскрізність духовного в національній історії візуалізовано у спільній для книг горизонтальній світлій смузі з фрагментами Пересопницького Євангелія на тонально насиченому тлі. Асоціативністю позначено колірні контрасти: чорного і білого з вкрапленнями золота, срібла, цинобри, блакиті як символу боротьби світла з п'ятьмою, Добра зі злом («...І п'ятьма не здолала його. Сторінки буття Пересопницького Євангелія» /Рівне, 2011/); білого і синяви – відлунь небесної суті («Твердь. Світлини людської пам'яті та історії із часів будівництва Пересопницького монастиря» /Рівне, 2012/); зеленого і білого – утвердження життя («Пересопниця. Трикнижжя» /Рівне, 2013/). Непорушність цінностей християнства як засад української культури відображають монументальність приземкуватих стилізованих уставних шрифтів Першокниги та урівноважена, центрична композиція сторінок. Важливого значення у другій із книг серії

набуває синестезія архітекτονіки, колористики, звукоформи й семантики слова «Твердь».

З кінця 1990-х рр. у доробку О. Литвина з'являються проекти, засновані на образно навантаженому контрасті вишуканих, легких дрібномасштабних шрифтів і великих, незаповнених, повітряних світлих площин. Початок поклато елегантне, ностальгійно-романтичне оформлення монографії Г. Каневської і В. Виткалова, присвяченої життєтворчості одного із найбільш яскравих представників української культури в діаспорі, композитора П.І. Сениці («Павло Іванович Сениця. Життєвий і творчий шлях музиканта», Рівне, видавництво «Волинські береги», 1999) – із оповитою сфуматто чорно-білою світлиною і витонченими літерами на акварельному тлі. Чи не кращим в аналізованій групі став дизайн-проект монографії Л. Савчин «Рівненський музично-драматичний театр» (Рівне, видавництво «Волинські береги», 2010), в якому надбуденний театральний світ відображено у невагомому силуеті театральної споруди і золотавому витонченому шрифті на врочистому білому тлі. У низці проектів 2000-х рр. інспірації постмодерністської естетики простежуються у трансформації, фрагментуванні і колажуванні зображень, іронії та грі. Так, постмодерністські маніпуляції художніми кодами, пародійне осмислення традицій, «прагнення включити в орбіту сучасного мистецтва увесь досвід світової культури шляхом його іронічного цитування» [2, с. 22, 131, 140, 161] притаманні каталогу Другого міжнародного фотобієнале, з динамічною композицією сторінки із вертикальним написом і фрагментним зображенням синьої жіночої оголеної постаті на сірому тлі. Постмодерністська дуальність естетичної гри і «туги за історією» [2, с. 11] простежується у хрестоматії В. Виткалова і Т. Пономарьової «Берестецька битва 1651 року мовою документів» (Рівне, 2005), де дискретність свідчень історії відображено фрагментацією малюнку М. Самокиша до видання М. Яворницького «З української старовини».

Рис. 1. Дизайн книжкової продукції О. Литвина:

а – Етнокультура Волинського Полісся. Чорнобильська трагедія. Зарічненський район (1998); б, в, г – трилогія Є. Шморгуна (2011, 2012, 2013); д – монографія Л. Савчин «Рівненський музично-драматичний театр» (2010); е – каталог Другого міжнародного фотобієнале (2009)

ВИСНОВКИ

Становлення завершеної дизайн-книжкової концепції О. Литвина припало на кінець 1990-х, а віднайдення найбільш цікавих творчих рішень – на 2009–2013 рр. Назагал, за характером образо- та формотворчості, у доробку майстра диференціюється дві групи дизайн-книжкових робіт. До першої належать асоціативні, сповнені історично-культурних ремінісценцій, зі стилізованими історичними шрифтами, образно виразною колористикою, урівноваженою композицією, цитуванням артефактів культур минулих епох. До другої – позначені постмодерністськими грою художніми кодами, фрагментацією і колажуванням, динамічні за композицією, з легкими, дрібномасштабними шрифтами на тлі незаповнених повітряних світлих площин. Спільним для обох груп художньо-проектних рішень є осмислення книги як вербально-візуальної цілісності, семантична ємність, емоційна забарвленість, художня насиченість, асоціативність робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтерв'ю з Олексієм Костянтиновичем Литвиним (аудіозапис). м. Рівне. 11.03.2021. *Приватний архів В. Павлуна*.
2. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма. Санкт-Петербург: Алетейя, 2000. 347, [5] с. (серия «Gallinium»).
3. Олексій Литвин. Логотипи: художній альбом / вступ. ст. Л. Безсонової. Луцьк: Друкаркет, 2019. 164 с.: іл.

PAVLUN V.

BOOK DESIGN IN O.LYTVYN'S CREATIVE WORKS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN GRAPHIC DESIGN AT THE END OF THE 19th AND THE BEGINNING OF THE 21st CENTURIES

The study characterizes image and formative special features of design-based book projects of Rivne designer O. Lytvyn (born in 1965) in the context of Ukrainian graphic design development in the 1990-2010s. The author provides a rationale that the development of the artist's completed design-based book conception deals with the end of the 1990s, and the most interesting creative solutions concern with the 2009-2013s. The paper differentiates and analyzes two basic groups of O. Lytvyn's design-based book works: associative ones with stylized historical fonts, image-significant color theory, citation of the artifacts presented from the cultures of the past epochs and developed ones that base on post-modern esthetic paradigm with the fragmentation and pictures' collaging, contrast of elegant small-scaled fonts and big unfilled white planes.

Keywords: *Ukrainian graphic design, book design, O. Lytvyn's creative works.*